

YAVAŞ ŞEHİR HAREKETİNİN KENT BİÇİMİNE ETKİSİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ-TARAKLI ÖRNEĞİ

Eda Yalçınkaya*, **Esin Özlem Aktuğlu Aktan****

*Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

**Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Doç. Dr.
edayalcinkaya@gmail.com, esinaktan@hotmail.com

Yavaş şehir yavaş yemek hareketinden yola çıkılarak 1999 yılında İtalya’da doğmuştur. Hareketin özünde kentlerin alternatif bir kalkınma modelinin ortaya konmasının yanında kentlerin kendi kimliklerini koruyarak gelecek kuşaklara aktarılmasını hedefleyen bir yaklaşım söz konusudur. Yavaş şehir hareketi bir sürdürülebilir kent modeli olup kendine özgü kriterleri ve felsefesi bulunmaktadır. Kentin değerlerine, kültürel miras ve doğaya önem veren, yereli ön planda tutan, çevreye duyarlı ekolojik, ekonomik, teknoloji ile uyumlu hizmetleri ilişkilendiren bir yaklaşımdır. Çevre politikaları; altyapı politikaları; kentsel yaşam kalitesi politikaları; tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar; misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar; sosyal uyum; farkındalık şeklinde 7 kriter başlığı altında toplam 72 kriteri bulunmaktadır. Dünyada 30 ülkede, 268 kentte, Türkiye’de ise 18 adet (Nisan 2021 itibarıyla) yavaş şehir bulunmaktadır.

Kentsel mekândaki değişimlerin yavaş şehir hareketi ile bağlantılı olup olmadığı ve bağlantılı ise kent biçimini nasıl etkilediğinin ortaya konulması çalışmanın amacıdır. Yavaş şehir hareketi kentlerde değişime neden olmakta mıdır? Olması beklenmekte midir? Kent biçimi ile bağlantılı ise yavaş şehir ilan edilmeden önce ve ilan edildikten sonra kent biçimi nasıl etkilenmektedir?” sorularının cevapları aranmıştır. Türkiye’de yavaş şehirler incelenmiş olup kent biçimine etkisi bakımından somut örneklerin yer alması sebebiyle Taraklı kenti örnek alan olarak seçilmiştir. Çalışma yavaş şehir hareketinin kavramsal çerçevesi ve örnek alan seçilen Taraklı’nın yavaş şehir hareketine bağlı olarak kent biçimine etkisi bağlamında incelenmesini kapsamaktadır.

Çalışmada yöntem ve araştırma tekniklerinin temelini nicel araştırma metodu oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında hazırlanan araştırma sorularına yönelik “Yavaş şehir hareketi bir kentin fiziksel mekân biçimini doğrudan etkilemektedir” hipotezi ortaya konmuştur. Kavramsal çerçevede veriler toplanarak değerlendirilip literatür araştırması, örnek alan belirlenmesi-incelemesi şeklinde; Taraklı kenti yavaş şehir olmadan önce ve yavaş şehir olduktan sonra kent biçiminde ne tür değişikliklerinin olduğu nüfus istatistikleri, ekonomi istatistikleri ve yıllara göre şehir haritaları üzerinden yapılan morfolojik analizlerle ölçülmektedir. Şehir haritaları üzerinden yıllara göre kentin biçimlenişindeki değişimi gösteren morfolojik analizler yapılmış; nüfus hareketleri ve yerel ekonomideki değişimler incelenmiş ve yapılan analizler karşılaştırma yöntemi ile değerlendirmiştir. Taraklı’nın Osmanlı’dan kalma özgün mimari dokusu, jeotermal açıdan zengin yapısı ve daha birçok özelliğe sahip olması nedeniyle 2011 yılında Yavaş Şehir

statüsüne kabul edilmiştir. İlçede 2011 yılında termal devre mülk tesisleri, 2012 yılında toplu konut projeleri gerçekleştirilmiştir. İlçede yapılan bu projelerle mekânsal değişim önemli derecede değişmiştir. Çalışmada kullanılan nüfus, ekonomik ve morfolojik harita analizlerine göre konut değişimi, arsa ve tarlaların satılarak imara açılması, turizm sektörünün gelişmesi ile bölgedeki tarım ve hayvancılığın giderek azalması gibi sonuçların ortaya çıkması yavaş şehir hareketi ile doğrudan bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Yavaş şehir hareketinin kent biçimine etkisi bağlamında; mevcut arazi kullanımının değişmesi, ekonomik dengedeki temel sektörün değişmesi, kullanıcı profiline değişmesi, imar faaliyetlerinin hızlanması olarak neticelendirilebilir. Temel sorun Yavaş Şehir Hareketinin sürdürülebilir kent modeli yerine bir marka değeri olarak algılanması ve kentin kontrolsüz gelişiminin önünün açılarak mekâna olumsuz yansımaları şeklinde yorumlanmasıdır. Kentlerin yavaş şehir hareketinden sonra olumsuz etkilenmemesi için yavaş şehir ilanyla beraber uyulması gerekli yönergeler geliştirilmeli ve bunların denetimi için gerekli kontrol mekanizmaları öngörülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yavaş şehir, kent biçimi, turizm, Taraklı.

Giriş

Dünyada 30 ülkede, 278 kentte, Türkiye’de ise 18 adet Yavaş Şehir bulunmaktadır. Türkiye’de yer alan şehirler Akyaka, Eğirdir, Gökçeada, Gerze, Göynük, Halfeti, Mudurnu, Perşembe, Şavşat, Seferihisar, Taraklı, Uzundere, Vize, Yalvaç, Yenipazar’dır Köyceğiz, Ahlat ve Gündül’dür (2021). Tüm yavaş şehirler incelenmiş olup, kent biçimine etkisi bakımından somut örneklerin yer alması sebebiyle Taraklı yavaş şehri örnek alan olarak seçilmiştir.

Taraklı kenti, 2011 yılında Yavaş Şehir statüsüne girdikten sonra hızlı bir şekilde medyada duyulmaya ve bir turizm odak noktası haline gelmeye başlamıştır. Taraklının Osmanlıdan kalma özgün mimari dokusu, jeotermal açısından zengin bir yapı ve daha birçok özelliğe sahip olması nedeniyle Yavaş Şehir statüsüne kabul edilmiştir. Kentin tanınması, popüleritesinin artması ile turizm sektöründe önemli bir sıçrama yakalamış ve kenti inşaat-hizmet sektörü bağlamında hızlı değişimlere sokmuştur. Küçük bir yerleşme olan kent, son yıllarda yapılan jeotermal devre mülk ve toplu konut gibi projeler ile kentin çeperlerine doğru yeni yapılaşma alanları yayılmaya başlamıştır. Tespit edilen değişimin kent biçimine etkisi kapsamında Taraklı kenti seçilmiş olup, kent yavaş şehir hareketinin kent mekanını nasıl etkilediği değerlendirilmiştir.

Bir Sürdürülebilir kent modeli olan Yavaş Şehir Akımının, kendi özgün kültürleri ile var olabilmesini destekleyen bu hareketin ortaya çıkış nedenleri, felsefesi, kriterleri literatür üzerinden incelenmiştir.

Örnek alan seçilen Taraklı ilçesi hakkında konumu, tarihi, ekonomik yapısı, nüfusu, sosyal teknik altyapısı gibi dinamikler incelenerek gerekli analizler yapılmıştır. Bu analizler neticesinde Taraklı ilçesinin yavaş şehir hareketi bağlamında meydana gelen kentsel mekândaki değişimlerinin kent biçimini nasıl etkilediğine yer verilmiştir.

Yavaş Şehir Hareketi

Yavaş şehir hareketi, İtalya’da 15 Ekim 1999 tarihinde yavaş yemek hareketinin lideri Carlo Petrini ve bir grup İtalyan belediye başkanının (Chianti, Orvieto, Bra ve Positano olmak üzere) yavaş yemek hareketi ilkelerini kent yaşamına uygulamak istemeleriyle başlamıştır (Pink, 2009, s.453). İtalya’da Chianti’nin eski belediye başkanı Paolo Saturnini, 17 Kasım 1997’de Carlo Petrini’ye bir mektup yollayarak yavaş yemek hareketini kendine has bir yaşam şekli ve korunmaya muhtaç özel ürünleri bulunan küçük kentleri de içine alacak şekilde genişletmeyi önermiştir. Saturnini yavaş yemeğin sadece tüketicileri, restoran işletmecilerini ve zanaatkarları değil, kurumları da kapsamaya gerektiği varsayımından hareket etmiş ve konuyla ilgili olarak ilk elden belediye başkanlarının görevlendirilmesini önermiştir.

Saturnini’nin kentlerin alternatif bir kalkınma modeli ortaya koyması fikri ulusal boyuta taşınmış ve bu fikirler kısa sürede diğer belediye başkanları tarafından da benimsenmiştir. Böylece Yavaş Kentler (Cittaslow) Birliği, 20 Temmuz 2000’de Roma’daki İtalyan Ulusal Belediyeler Birliği binasında dönemin sosyal demokrat kültür bakanı ve Floransa belediye başkanının katılımıyla açılmıştır (Petrini ve Padovani, 2011, s.156).

Uluslararası Cittaslow Birliği’nin dinamik ve kapsamlı bir tüzüğü vardır. Cittaslow Tüzüğü, ilk olarak 1999 yılında 60 maddelik bir manifesto ile oluşturulmuştur. 2008 yılında uluslararası bir boyut kazanmış, 2014 yılında toplumsal içeriği artırılmış ve günümüzde, 2017 yılında güncellenmiş biçimiyle kullanılmaktadır. Birliğin kuruluş tarihi, merkezi, değerleri, ilkeleri, sembolü, bütçesi, üyelik koşulları, gereklilikleri ve hakları, ulusal ve uluslararası düzeyde yönetim yapıları ve üyelik kriterleri yer alan mevcut tüzükte 29 asıl ve 6 ek madde bulunmaktadır. Bunun yanında, ilk defa 2005 yılında Norveç-Sokndal’da başlayan, her yıl delegelerin ve üye belediye temsilcilerinin katılımıyla düzenli olarak gerçekleştirilen genel kurullarda, Cittaslow fikri tartışılmaya devam etmekte, tüzükte yer alan maddeler yeniden ele alınarak güncellenmekte ve yenilenmektedir (Özmen, A. ve Can, M.C.,2018, s.93). Güncel durumda bu kriterler yedi ana başlık altında toplanan, 31 tanesi zorunlu ve 5 tanesi perspektif, 72 göstergeden oluşmaktadır.

İtalyanca kent anlamına gelen “citta” ve İngilizce yavaş anlamına gelen “slow” kelimelerinin birleşmesiyle oluşan yavaş kent hareketi, modernleşme ve küreselleşme karşıtı bir korunma hareketi değildir; kentlerin kendi kimliklerini kaybetmeden bu yolculukta nasıl var olacağına dair bir felsefe içermektedir. Hareketin yanlış anlaşılma riskine karşılık Yavaş Şehir Tanıtım Broşürlerinde ‘Yavaş Şehir Ne Değildir?’ başlıklı bir bölüm yer almaktadır. Buna göre;

- Yavaş Şehir, geriye gitmek ya da eskide yaşamak değildir. Kentin değerlerine, esnafına, halkına sahip çıkması ve bunu gelecek nesillerle paylaşmasıdır.

- Arabaya binmeyi yasaklamak değildir. Ancak, araçların girmediği, kent sakinlerinin ve kenti ziyaret edenlerin rahat bir nefes almak için dinlenebilecekleri alanlar yaratmaktır.
- Teknolojiye karşı çıkmak değildir. Tam tersine, belediye hizmetlerinin internet ortamına taşınması ve kent sakinlerinin bu hizmetlerden yararlanabilmeleri için eğitilmesidir.
- Daha yavaş yemek değildir. Ancak, daha sağlıklı olan yerel besinlerin, organik ürünlerin ve yemeklerin özendirilmesidir. Okullarda çocuklara tat ve beslenme üzerine eğitim programları düzenlemektir.

Mayer ve Knox'a (2016) göre, yavaş kent hareketi, sürdürülebilirliğe dayanmaktadır. Yavaş kent kriterleri ekonomik, ekolojik ve sosyal olmak üzere sürdürülebilir gelişmenin üç boyutu çerçevesinde şekillenmektedir. Örneğin ışık kirliliği kontrolü, alternatif enerji kaynakları yaratma gibi ilkeler kentin ekolojik varlıklarını korumayı amaçlarken, yerel ve organik ürünlerin üretimi ve tüketimi ise kentin ekonomik büyümesiyle alakalıdır. Eşitlik ise kriterler arasında doğrudan işaret edilen bir yön değildir; yerel ürünlere ve üretime odaklanması ve bunun ekonomik sonuçları ile dolaylı olarak ilişkilendirilebilir. Buna göre yavaş kentler, ekonomik, sosyal ve ekolojik farklılıkları yerel ürünlere odaklanarak kanalize eden bir yaklaşımdır (Güven, 2011; Polat, 2011; Ak, 2017).

Yavaş Şehir Olma Kriterleri

1999 yılında İtalya'nın Greve in Chianti kentinde kurulan Yavaş Şehir Birliği nüfusu 50.000 altında olan kentlerin üye olabildiği uluslararası bir belediyeler birliğidir. Birliğe üye olmak için birliğin belirlediği kriterleri gerçekleştirmek için projeler geliştirmek ve uygulamak gerekmektedir. Kentlerin kriterler çerçevesinde yaptığı çalışmalar puanlanmakta ve bir kentin üye olması için 50 ve üzerinde puan alması gerekmektedir. 1999 yılında birliğin belirlediği kriterler, birliğin sadece İtalya veya Avrupa'da değil bütün dünyada yayılması sonucu daha evrensel bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Uluslararası Bilim Komitesi tarafından yapılan çalışmanın Birlik tarafından onaylanmasının ardından geçerli olan yeni kriterler ilk aşamada deneme amaçlı bir sene deneme süresine tabi tutulmaktadır.

Uluslararası Yavaş Şehir Birliği kurulduğu zaman 59 olan kriter listesi, 2013 yılında Uluslararası Bilim Komitesi tarafından güncellenerek 72'ye çıkarılmıştır. Bu kriterler;

- Çevre politikaları
- Altyapı politikaları
- Kentsel yaşam kalitesi politikaları
- Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar
- Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar

- Sosyal uyum
- Farkındalık şeklindeki 7 kriter başlığı altında gruplandırılmıştır (Keskin, 2010; Polat, 2011)

“Yavaş Şehir olma kriterlerinden hangileri kent biçimini etkiler?” sorusuna yönelik bakıldığında yapılacak projeler ve uygulamalar dahilinde çoğunun etkileyebileceği ancak ilkeler baz alınarak çevre politikaları, altyapı politikaları ve ağırlıklı olarak kentsel yaşam kalitesi politikalarının etkileyebileceği öngörülmüştür. Bunlar;

“Çevre politikaları

- Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi

Altyapı Politikaları

- Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları
- Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri
- Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması

Kentsel yaşam kalitesi politikaları

- Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi
- Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması
- Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması
- Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki
- Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların oluşturulması
- Atölyelerin korunması ve değerlerinin arttırılması- doğal/yerel alışveriş merkezlerinin oluşturulması
- Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı” olarak söylenebilir.

Türkiye’deki Yavaş Şehirler

Türkiye’de Nisan 2021 tarihi itibarı ile 18 adet Yavaş Şehir bulunmaktadır. 2009 yılında Seferihisar’ın yavaş şehir statüsüne girmesine öncülük etmesiyle, sırasıyla 2011 yılında Taraklı, Gökçeada, Yenipazar, Akyaka, 2012 yılında Vize, Yalvaç, Perşembe, 2013 yılında Halfeti, 2015 yılında Şavşat, 2016 yılında Uzundere, 2017 yılında Eğirdir, Gerze, Göynük ve son olarak 2018 yılında Mudurnu, 2019 yılında Ahlat, Köyceğiz ve 2020 yılında Güdül Yavaş Şehir statüsüne kabul edilmiştir. Tüm yavaş şehirlerin bulunduğu şehir, bulunduğu bölge ve üyelik tarihleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye’deki Yavaş Şehirler ve üyelik tarihleri

Yavaş Şehir	Bulunduğu Şehir	Bulunduğu Bölge	Üyelik Tarihi
Seferihisar	İzmir	Ege	28.Kas.09
Taraklı	Sakarya	Karadeniz	24.Haz.11
Gökçeada	Çanakkale	Marmara	24.Haz.11
Yenipazar	Aydın	Ege	24.Haz.11
Akyaka	Muğla	Akdeniz	24.Haz.11
Vize	Kırklareli	Marmara	23.Eki.12
Yalvaç	Isparta	Akdeniz	23.Eki.12
Perşembe	Ordu	Karadeniz	23.Eki.12
Halfeti	Şanlıurfa	G.A. Anadolu	13.Nis.13
Şavşat	Artvin	Karadeniz	23.Haz.15
Uzundere	Erzurum	Doğu Anadolu	20.Mar.16
Eğirdir	Isparta	Akdeniz	06.Şub.17
Gerze	Sinop	Karadeniz	06.Şub.17
Göynük	Bolu	Karadeniz	06.Şub.17
Mudurnu	Bolu	Karadeniz	17.Mar.18
Ahlat	Bitlis	Doğu Anadolu	23.Mar.19
Köyceğiz	Muğla	Ege	23.Mar.19
Güdül	Ankara	İç Anadolu	24.Nis.20

Türkiye’deki yavaş şehirler incelediğinde en fazla üyeliğin kabul edildiği yıl 2011, sonra 2012 ve 2017 yılları takip etmektedir (Şekil 2).

Bölgesel olarak değerlendirme yapıldığında sırasıyla en fazla Karadeniz Bölgesi’nin, Akdeniz Bölgesi ve Ege Bölgesi’nin geldiği görülmektedir. Yavaş Şehirlere Türkiye’deki bölgesel kriterlere göre bakıldığında kıyı kesimlerde yoğunlaştıkları görülmektedir. Bu durum nüfus, kentin tarihi, doğası, kültürü, yemekleri, yerele özgü nitelikleri gibi kriterlerin bölgesel kapsamda önemli dinamikler olduğunu göstermektedir (Şekil 1).

Tüm yavaş şehirler incelenmiş olup, kent biçimine etkisi bakımından somut örneklerin yer alması sebebiyle Taraklı yavaş şehri örnek alan olarak seçilmiştir.

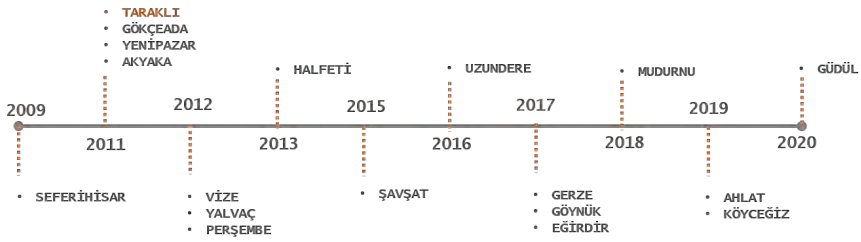
Yavaş Şehir Taraklı

Taraklı Marmara Bölgesinin Doğusunda Sakarya İli sınırlarında yer almaktadır. İlçenin doğusunda Bolu İli Göynük İlçesi, batısında Geyve İlçesi, güneyinde Bi-

Yavaş Şehir Hareketinin Kent Biçimine Etkisi Bağlamında İncelenmesi-Taraklı Örneği

Şekil 1. Türkiye’deki Yavaş Şehirlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 2. Türkiye’deki Yavaş Şehirler

İstanbul İli Gölpaazarı İlçesi ve kuzeyinde Akyazı İlçeleri bulunmaktadır. İlçeye İstanbul üzerinden D150 Karayolu, Ankara ve Bolu tarafından D160 Karayolu ile ulaşım sağlanmaktadır.

Taraklı ilçesinin yüzölçümü 334 km² olup, bu alanın %20 si tarım alanı, %60’ı orman ve fundalık alan, %10’u çayır ve mera alanı, %10’u tarım dışı alandan oluşmaktadır. İlçe dar bir vadide kurulmuş olup ormanlık arazi yapısına sahiptir.

Eski adı “Dablar” olan Taraklı’nın Hellenistik dönemde “Bytunia” adını alan bölge içinde olduğu bilinmektedir. Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan önce, Osman Bey’in Komutanı Samsa Çavuş Sakarya Vadisindeki Sorkun, Yenice Tarakçı (Taraklı) ve Göynük taraflarına akın düzenlemiş ve Taraklı Osmanlı beyliğine katılması 1289 ile 1293 yılları arasında olduğu tahmin edilmektedir. Önemli yapılarından olan Kurşunlu Cami Yavuz Sultan Selim’in Mısır Seferine çıkarken Taraklı’da konakladığı dönem 1517 yılında yapılmıştır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde

bahsedilen, eski adıyla Yenicede halkın şimşir kaşık ve tarak yapması nedeniyle ilçenin ismi zamanla Taraklı adını almıştır (Taraklı Belediyesi, 2020).

Taraklı'nın ekonomi yapıtaşını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Tarımda önemli olan sebzeler enginar, salatalık ve domates meyveler çilek, kiraz ve vişnedir. Taraklı bezleri, tahta kaşık, şimşir tarak gibi geleneksel el sanatları ürünleri Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla satışa sunulmakta ve ekonomiye katkı sağlamaktadır. Tarım ve hayvancılığın yanı sıra turizm açısından ilçenin tarihi dokusunun zengin olması sebebiyle kültür turizmi, coğrafi konumu dolayısıyla sahip olduğu jeotermal kaynakları ve kaplıcaları ile termal turizm ön plana çıkmaktadır. Ayrıca turizm çeşitlerinden yayla turizmi, mağara turizmi ve yamaç paraşütü turizmi de yer almaktadır (Cittaslow Türkiye, 2020).

Taraklı ilçesinde sosyal teknik altyapı bakımından eğitim alanında bir genel lise, bir ilköğretim bölge okulu, iki adet ortaokul, bir adet özel anaokulu; sağlık alanında ise toplum sağlığı merkezi ve bu merkeze bağlı sekiz adet aile sağlık merkezi bulunmaktadır. Ayrıca Taraklı'nın kendine özgü uhut, keşkek, etli nohut, yaprak dolma, köpük helvası gibi yerel yemekleri yavaş şehir hareketi için oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Taraklı Belediyesi, 2020).

Yavaş Şehir Taraklı'nın Kent Biçimine Etkisi Bağlamında İncelenmesi

2011 yılında Akyaka, Yenipazar ve Gökçeada ile yavaş kent unvanını almıştır. Yavaş şehir olarak güçlü kılan en önemli unsur, geleneksel mimarisidir.

Kendine has bir mimari tarzına sahip olan Taraklı 'da birçok tarihi yapının korunması ve restore edilerek kullanıma sunulmasıyla Taraklı ayırt edici özelliğini kazanmıştır. Bu kapsamda Kale Han, Küçükhan, Çakırlar ve Orhangazi Çarşısı gibi birçok tarihi konak restore edilerek butik otele dönüştürülmüştür. Bu evlerin genel karakteristiği, Osmanlı kent dokusunu oluşturan üç katlı ahşap karkas ev biçimidir.

Belediyenin yavaş şehir projeleri kapsamında gerçekleştirdiği bazı projeler vardır. Bunlar;

- Bisiklet yolları ve yenilenebilir enerji için birtakım çalışmalar
- Eskiden erkek kahvehanesi olarak kullanılan bir mekân, park düzenlemesi yapılarak kamusal alana kazandırılması
- Kasım 2017'de Taraklı- Seferihisar Belediyeleri arasında 'Cittaslow Türkiye Yemek Günleri' etkinliği
- Sokak mobilya düzenlemeleri olarak sıralanabilir.

Ekonomik yapısının ana kaynağı tarım ve hayvancılık iken, turizm sektörünün canlanması ile tarım ve hayvancılık sektörü azalmaya başlamıştır. Turizm beldesi olarak ön plana çıkartılması, turizm sektörünün canlandırılmış ve turist sayısı bakımından oldukça yoğunluğu artırmıştır. Bu durum ilçede konaklama ihtiyacı, arsa ve tarlalara talebin artması ile emlak sektörünü hareketlendirmiştir (Toprak, 2018; Taraklı Belediyesi, 2018).

Bu durum, konut değişimi, arsa ve tarlaların satılarak imara açılması, turizm sektörünün gelişmesi ile bölgedeki tarım ve hayvancılığın azalması gibi sonuçların ortaya çıkması yavaş şehir hareketi ile doğrudan bağlantılı olduğunu göstermektedir. Yavaş şehir hareketinin kent biçiminde etkisini ölçmek için bazı ölçütler belirlenmiştir. Bunlar yavaş şehir olmadan önceki ve sonraki durumunu karşılaştırmak için nüfus, tarım alanlarının büyüklüğü ve yapı ruhsat izinlerinin değişimi incelenmiştir.

Nüfus

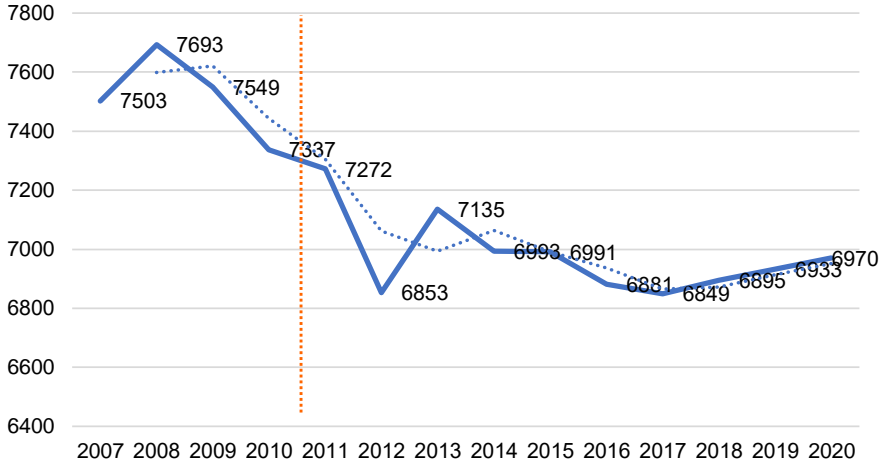
1989 da Geyve ilçesinden ayrılarak ilçe olan Taraklı'nın ilk düzenli nüfus sayımının 1990 yılında yapılmış olup ilçe nüfusu köylerle birlikte 10906 olduğu belirtilmektedir (Toprak, 2018).

Taraklı ilçesinin 2007 – 2020 (13 yıllık) nüfus verileri incelendiğinde genel nüfus yapısında bir düşme olduğu gözlemlenmektedir (Tablo 2).

Taraklı ilçesinin 2011 yılında yavaş şehir ağına katılması sebebi ile nüfus eşiği 2011 yılı olarak kabul edilmiştir. 2007 yılında 7503 olan nüfus 2011 yılında 7272 kişiye düşmüştür. 2012 yılında 6853 olan nüfus 2013 yılında 7135'e ulaşmıştır. Bu dönemdeki artışın yavaş şehir akımı ile bağlantılı olan turizm sektörünün hareketlenmesinden kaynaklı olabilir. Ancak ana ekonomik yapıyı oluşturan tarım ve hayvancılığın giderek azalması, turizm sektörünün mevsimsel bir sektör olması sebebiyle nüfusta genel bir azalma olduğundan bahsedilebilir (Şekil 3).

Tablo 2. Taraklı 2007- 2020 Yılları Arası Nüfus Göstergeleri (TÜİK, 2021).

YIL	Köy		Şehir		Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
2007	2313	2243	1470	1477	7503
2008	2303	2230	1557	1603	7693
2009	2303	2191	1517	1538	7549
2010	2215	2139	1500	1483	7337
2011	2168	2107	1498	1499	7272
2012	1939	1897	1487	1530	6853
2013	-	-	3546	3589	7135
2014	-	-	3484	3509	6993
2015	-	-	3504	3487	6991
2016	-	-	3455	3426	6881
2017	-	-	3405	3444	6849
2018	-	-	3414	3481	6895
2019	-	-	3409	3524	6933
2020	-	-	3440	3530	6970

Şekil 3. Taraklı İlçesi toplam nüfusun yıllara göre değişimi (TÜİK, 2021).

Tarım Alanları

Taraklı ilçesinin 2005 – 2020 yılları arasındaki tarım alan büyüklükleri incelendiğinde 2011 yılından 2015 yılına kadar arttığı 2015 yılından sonra ise 2019 yılına kadar azaldığı gözlemlenmektedir (bkz. Tablo 3, Grafik 2). Sosyal medyada yer alan haberlere göre 2015 yılında Taraklıya yaklaşık 150 bin turistin geldiği belirtilmektedir. Bu durumda 2015 yılında Taraklıya yaklaşık 150 bin turistin geldiği belirtilmektedir. Bu durumda 2015 yılında 73352 dekar olan tarım alanlarının 2016 yılında 58996 dekarla düştüğü görülmektedir. Ekonomik sektörün tarımdan turizme evrildiği varsayılarak bu rakamların düştüğü öngörülebilir (Tablo 3, Şekil 4).

Yapı Ruhsat İzinleri

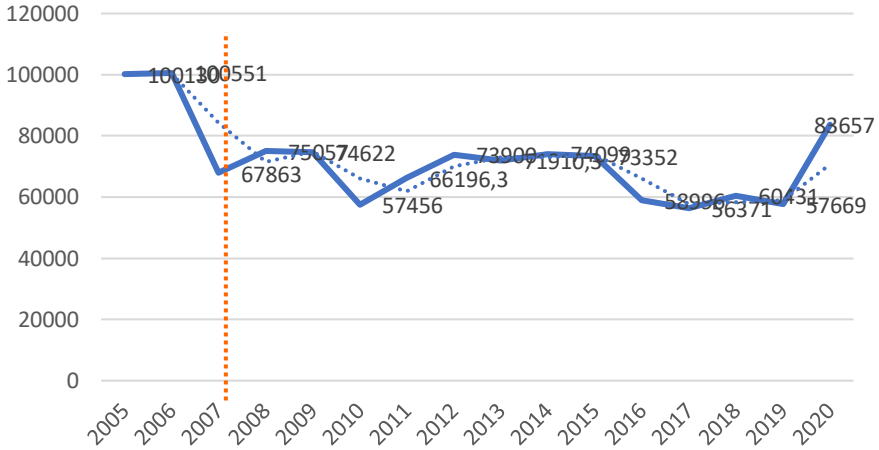
Taraklı ilçesinin 2005 – 2020 yılları arasındaki yapı ruhsat izinleri (yeni yapılan yapı sayısı) verilmiştir. 2011 yılı öncesi ve sonrası toplam yapı sayılarına göre 2011 yılı öncesi rakamlar birbirine yakın iken 2011 yılından sonra rakamlarda değişiklik olduğu gözlemlenmektedir (bkz. Tablo 4).

Taraklı ilçesinde 2005 yılında toplam 12 adet yapı izni verilirken bu rakamın 2012 yılında 33, 2014 yılında 114 olması dikkat çekmektedir. 2012 yılından 2014 yılına kadar toplam yapı sayısında artış olup 2014 yılında maksimum sayıya ulaştığı görülmektedir (Şekil 5).

Grafik 3'te verilen yıllara göre turizm yapıları incelendiğinde 2011 yılından önce turizm amaçlı yapı izni verilmemişken yavaş şehir ilan edildiği yıldan itibaren turizm amaçlı yapıların çoğalmaya başladığı görülmektedir.

Tablo 3. Taraklı İlçesi yıllara göre tarım alanları (TÜİK, 2021).

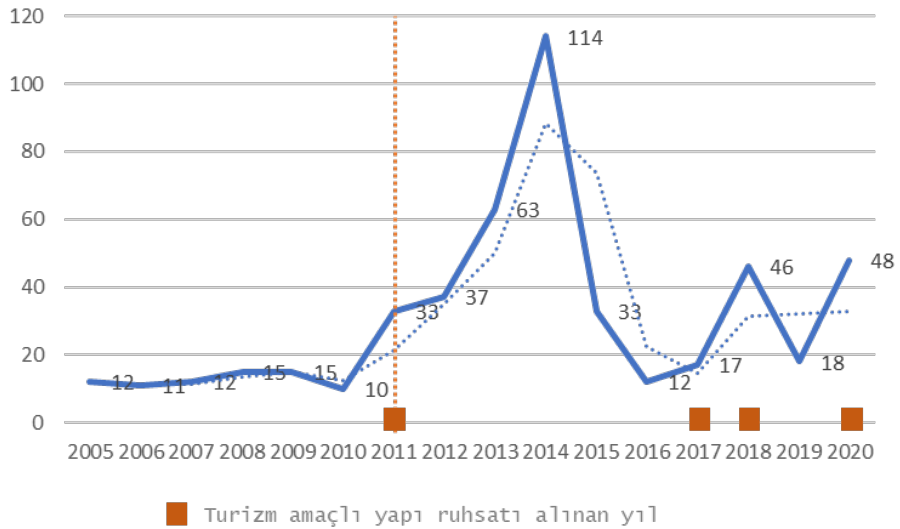
Yıl	Tarım Alanı (Dekar)
2005	100130
2006	100551
2007	67863
2008	75057
2009	74622
2010	57456
2011	66196.3
2012	73900
2013	71910.3
2014	74099
2015	73352
2016	58996
2017	56371
2018	60431
2019	57669
2020	83657

Şekil 4. Tarım alanlarının yıllara göre değişimi (TÜİK, 2021)

Tablo 4. Taraklı İlçesi yıllara göre yapı ruhsat izni verilen yapılar (TÜİK, 2021).

Yıl	Toplam
2005	12
2006	11
2007	12
2008	15
2009	15
2010	10
2011	33
2012	37
2013	63
2014	114
2015	33
2016	12
2017	17
2018	46
2019	18
2020	48

Şekil 5. Taraklı İlçesi yıllara göre yapı ruhsat izni verilen toplam yapı sayısı (TÜİK, 2021).

Şekil 6. Taraklı İlçesinin 2009 yılına ait ulaşım ağı ve yapılaşmış alan

Fiziksel Mekânın Morfolojik Değişimi

Taraklı ilçesinin fiziksel mekandaki değişimi yıllara göre incelenmiştir. 2011 yılında Yavaş Şehir olmasından kaynaklı 2011 yılı, yavaş şehir olmadan önceki durumunu tespit etmek amaçlı 2009 yılı, TOKİ konutlarının 2012 yılında yapılması ve son güncel durumu olan 2020 yıllarındaki ulaşım ağı ve yapılaşma dokusundaki değişimler ortaya koyulmuştur (Şekil 6, 7, 8).

Şekil 7. Taraklı İlçesinin 2011 yılına ait ulaşım ağı ve yapılaşmış alan

Şekil 8. Taraklı İlçesinin 2012 ve 2020 yılına ait ulaşım ağı ve yapılaşmış alan

2011 yerleşim dokusunda 2009 yılından farklı ilçenin batısında yer alan termal devre mülklerin inşa edildiği, 2012 yılında TOKİ konutlarının inşa edildiği görülmektedir. 2012 yılından bu yana ise yerleşim dokusunda bir değişiklik olmadığı gözlemlenmektedir.

Taraklı termal kaplıca ve otellerle birlikte köklü bir değişim dönüşümlere sahne olmaktadır. İlçede yapılan toplu konut projesi ile de mekânsal değişim önemli derecede değişmektedir. Taraklı kent merkezine 500m uzaklıkta yapılan devre mülkler ve toplu konut projesi emlak sektörünün hareketlerinin değiştiğini ve değişeceğinin bir göstergesidir.

Medyada yer verilen haberlere göre “Taraklı'nın Termal tesislerin faaliyete geçmesiyle birlikte istihdam imkânı ve nüfusun artacağı, inşaat sektörünün hızlanacağı, TOKİ ve inşaatı devam eden diğer inşaatlara birlikte 150 yeni konut üretiminin yapılacağı” gibi birçok bilgi bulunmaktadır.

Bu durum yeni yatırım, yeni konaklama gibi artışları beraber getirmekte ve kent biçimini doğrudan etkilemektedir. Özetle Taraklıda yavaş şehir hareketi sonrası değişimler;

- Ticari markaların zincirlerini açması
- Mahalle bakkallarının yerini büyük marketlerin alması
- Yavaş Şehir Hareketinin sürdürülebilir kent modeli yerine bir marka değeri olarak algılanması
- 2015 yılında 150 bin turist
- Turist sayısındaki artış ile konaklama, arsa ve tarlalara talebin artması

- Emlak piyasasında yükseliş
- Çeşitli konut projelerinin gerçekleşmesi
- Tarla ve arsaların imara açılması
- Kullanıcı profiline değişmesi (emekli-geçici süreli kullanıcı profili)
- İmar faaliyetlerinde artış
- Turizm sektörüne yoğunlaşma olduğu için tarım ve hayvancılığın azalarak yok olması şeklinde olduğu söylenebilir.

Değerlendirme

Yavaş şehir hareketinin kent biçimine etkisi bağlamında incelendiğinde ilçenin hareket bağlamında doğrudan etkilendiği görülmektedir. Bu daha çok mevcut arazi kullanımının değişmesi, ekonomik dengedeki temel sektörün değişmesi, kullanıcı profiline değişmesi (dışarıdan yabancı alıcıların meydana çıkması), imar faaliyetlerinin hızlanması olarak neticelendirilebilir.

Sürdürülebilir kent modeli olan Yavaş Şehir akımı kentin değerlerine, kültürel miras ve doğaya önem veren, yereli ön planda tutan, çevreye duyarlı ekolojik sistemler ile ilişkilendirilmektedir. Yavaş şehir kriterlerinden çevre politikaları, altyapı politikaları ve ağırlıklı olarak kentsel yaşam kalitesi politikalarının kent biçimini etkileyebileceği öngörülmektedir. Bunların dışında yavaş şehir olmadan ve olduktan sonraki durumunu ortaya koymak için bazı ölçütler gerekmektedir. Bunlar mekânsal, sosyal ve ekonomik değişimleri ortaya koyan nüfus, temel ekonomik sektör verileri, turizm verileri, yapısal veriler olabilir. Çalışma kapsamında nüfus, tarım alanları ve yapısal veriler değerlendirilmiştir. Sonuç olarak yerel tarım ve hayvancılık sektörünün giderek azaldığı, nüfusta genel bir düşüş görüldüğü ve yapı izinlerinin özellikle 2011 yılından turizm yapılarının yer almaya başladığı tespit edilmiştir.

Yavaş şehir hareketinin kent biçimine etkisi bağlamında; mevcut arazi kullanımının değişmesi, ekonomik dengedeki temel sektörün değişmesi, kullanıcı profiline değişmesi, imar faaliyetlerinin hızlanması olarak neticelendirilebilir. Taraklıdaki temel sorun Yavaş Şehir Hareketinin sürdürülebilir kent modeli yerine bir marka değeri olarak algılanması ve kentin kontrolsüz gelişiminin önünün açılarak mekâna olumsuz yansımalarıdır. Kentlerin yavaş şehir hareketinden sonra olumsuz etkilenmemesi için yavaş şehir ilanı ile beraber uyulması gerekli yönergeler geliştirilmeli ve bunların denetimi için gerekli kontrol mekanizmaları öngörülmelidir.

Kaynaklar

Ak, D., (2017). Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi.

Cittaslow (2020). <http://www.cittaslow.org/>

Cittaslow Türkiye (2020). <http://cittaslowturkiye.org/>

Güven, E., (2011). “Yavaş Güzeldir: “Yavaş Yemek ’ten, Yavaş Medya’ya Hızlı Tüketim Dair Bir Çözüm Önerisi”, Selçuk İletişim Dergisi, C. 7, S. 1, s. 113-121.

Keskin, E. B., (2010). *Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış Olarak Yavaş Şehirler (Cittaslow): Seferihisar Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kütahya.

Mayer, H. ve Knox, P. L. (2006). “*Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World*”, *Journal of Urban Affairs*, 28/4, s.321-334. .

Özmen, A. ve Can, M. C., (2018). “*Cittaslow Hareketine Eleştirel Bir Bakış* “Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir Plancıları Odası, Planlama Dergisi, İstanbul. (Erişim Tarihi: 13.03.19)

Petrini, C. ve Padovani G., (2011). *Slow Food Devrimi*, çev. Çağrı Ekiz, Sinek Sekiz Yayınevi, 2011-2017, Muğla.

Pink, S., (2009). “*Urban Social Movements and Small Places*”, Routledge, V. 13, N. 4, p. 450-467.

Polat, E., (2011). “Ağır Ağır Çıkacaksın Bu Merdivenlerden: Yavaş Kent Hareketi (Cittaslow)”, *Mimarlık Dergisi*, S: 359.

Taraklı Belediyesi (2020). <http://www.tarakli.bel.tr>

Toprak, M., (2018). *Cittaslow İlanıyla Birlikte Sükûnetini Kaybeden Şehir: Taraklı*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

TÜİK (2021). <https://www.tuik.gov.tr/>